

אוצר הדיבור

דברים לשולחן שבת משיעורו השבועי של הרב שניאור אשכנזי

ב"ה, גיליון מס' 35 | פרשת תזריע-מצורע | ער"ח אייר תשפ"ו

להתגלות אוצר. מהו אותו אוצר? מסביר הרבי: **האוצר הוא כוח הדיבור עצמו**. אדם שמדבר לשון הרע מוכיח שיש לו כוח דיבור עצום. אך הבעיה אינה בכוח עצמו - אלא בכיוון שאליו הכוח מופנה. כשהדיבור החזק הזה מכוון כלפי רע - הוא מוציא שם רע, פוגע ומזיק. אבל כשאותו כוח דיבור בדיוק מופנה לכיוון הטוב - לעורך, לחזק, לומר מילה טובה, לשבח את מעלותיו של חבר - הוא הופך לאוצר אדיר.

הקב"ה אומר לבני ישראל "ונתתי" - הנגע שלך, ההרגל הרע שלך בדיבור, הוא סימן שיש לך אוצר בפנים. אותו כוח שיצר את הנזק, יכול ליצור ברכה עצומה. הנה לך "מתנה" - ההבנה שהפה שלך הוא כלי אדיר, ועכשיו הבחירה בידך לאן להפנות אותו.

גדעון בן יואש

דוגמה נפלאה לכוח הדיבור של כל אחד ואחד מאיתנו מופיעה בספר שופטים. בתקופה קשה במיוחד, כשמדין שלטה בארץ ישראל, הופיע מלאך ה' אל גדעון בן יואש. גדעון היה איש פשוט שאביו היה עובד עבודה זרה. גדעון התפרץ בזעקות של כאב על המצב של עם ישראל: "למה מצאתנו כל זאת? ואיה כל נפלאותיו אשר סיפרו לנו אבותינו לאמור: הלא ממצרים העלנו ה' ועתה נטשנו ה' ויתננו בכף מדין!". בתגובה המלאך אומר לו: "לך בכוחך זה והושעת את ישראל".

המדרש מבאר שדווקא הצעקה הזו היא שהפכה את גדעון למנהיג. למה? כי גדעון לא האשים את עם ישראל. בזמן שכולם סביבו אמרו "בגלל החטאים שלנו באו הצרות", גדעון הפך את הטענה ואמר: אנחנו בני אברהם יצחק ויעקב, אנחנו העם שה' הוציא ממצרים - ואיפה ההבטחות? הוא לימד זכות על ישראל. הוא דיבר טוב על העם, חיפש את הצד החיובי, ותבע מה' לזכור את הזכויות ולא את החובות. בזכות זה הפך גדעון למנהיג, לא חרב ולא חנית עשו אותו גיבור, אלא הפה שלו - כשחבר להשתמש בו לטובה ועל ידו הביא גאולה וישועה לעם ישראל.

מכך נלמד שהדרך לתקן ולהביא גאולה היא: דיבור טוב, אהבת חינוך וחיפוש הזכות באחר. לא צריך מעשים גדולים ומורכבים. לפעמים מספיק לעצור רגע ולומר 'מילה טובה' אחד - על בן הזוג, על השכן, על חבר בעבודה, על מישהו שלא תמיד קל לנו איתו. מילה אחת כזו יכולה לפרק קירות ולגלות אוצרות.

פרשיות תזריע-מצורע עוסקות בנושא הצרעת על כל סוגיה: בגוף האדם, בבגדיו ובקירות ביתו. חז"ל מלמדים אותנו שהצרעת אינה מחלה רפואית רגילה, אלא תופעה רוחנית שבאה כתוצאה מחטא, ובעיקר מחטא לשון הרע. כך אומרת הגמרא: "אמר ריש לקיש: מאי דכתיב 'זאת תהיה תורת המצורע' - זאת תורתו של מוציא שם רע". כלומר, עצם המילה "מצורע" רומזת ל"מוציא רע" - מי שמוציא דיבור רע מפיו על הזולת.

והנה, כשהתורה מתארת את צרעת הבתים, היא משתמשת בניסוח מפתיע ותמוה: "כי תבואו אל ארץ כנען אשר אני נותן לכם לאחוזת, ונתתי נגע צרעת בבית ארץ אחוזתכם". הלשון "ונתתי" היא לשון של נתינה ומתנה. מדוע התורה מתארת נגע, שהוא עונש ופורענות, בלשון של מתנה?

אוצרות בקירות

רש"י מתרץ זאת באמצעות המדרש: "בשורה היא להם שהנגעים באים עליהם, לפי שהטמינו אמוריים מטמוניות של זהב בקירות בתיהם כל ארבעים שנה שהיו ישראל במדבר, ועל ידי הנגע נותן הבית ומוצאן". כלומר, מעת שיצאו ישראל ממצרים ועמי הארץ נרעשו מהנסים שליוו אותם וידעו שהם עתידים לחזור הביתה, לארץ ישראל, נערכו האמוריים לכך והטמינו את זהבם בקירות הבתים.

אך כשבני ישראל נכנסו לארץ וכבשו את הבתים, הם לא ידעו שבתוך הקירות חבויים אוצרות זהב. הנגע שהכה את הבית חייב את בעל הבית לפרק את הקירות - ודווקא כך, דרך ההרס, התגלה האוצר הטמון. לכן כתבה התורה "ונתתי" - כי מה שהיה נראה כפורענות התגלה כמתנה: עושר שלא היה מתגלה בלעדי הנגע.

האוצר שבדיבור

הרבי מליובאוויטש חושף כאן רובד עמוק ומרתק: "דווקא בבתי האמוריים נמצאו מטמוניות של זהב כי תכלית הכוונה בענין הנגעים אינה רק לבטל ולשלול שיחת הרשעים, אלא להפוך את כח הדיבור... שעל ידי אמירות ודיבורים טובים וקדושים מגלים המטמוניות בנפש".

התורה, בלשון "ונתתי", רומזת שדווקא מתוך הנגע הזה צפוי

שאלות לדיון משפחתי

שאלות לילדים:

1. האם קרה לכם שמישהו ראה בכם משהו טוב שאתם בעצמכם לא ראיתם?
2. מה אפשר לעשות כשילדים מתחילים לדבר לא יפה על ילד אחר?
3. איזו מילה טובה הייתם רוצים לשמוע על עצמכם היום?
4. נסו להיזכר במילה טובה שנאמרה וחיזקה אתכם. למה היא הייתה חשובה לכם?
5. מה קורה לאווירה בבית או בכיתה כשמישהו מתחיל להאשים את הסביבה?

שאלות לבוגרים:

1. כשכולם סביבכם מדברים רע על מישהו, מה גורם לכם להצטרף או דווקא לעצור?
2. האם יש מישהו שדיבר עליכם טוב מאחורי הגב ונודע לכם על כך? מה זה עשה לכם?
3. על מי הכי קשה לכם לומר דבר טוב ומה חוסם אתכם?
4. האם ראיתם מצב שבו דיבור רע על מישהו גרם לו נזק ממשי, במשפחה, בעבודה או בקהילה?
5. מה ההבדל בין ביקורת בונה שנאמרת מתוך אכפתיות לבין לשון הרע? איפה עובר הקו?

סיפור לשבת

מאז שעזבתי את בית הספר, הוא מתקשר אליי כל יום שישי ולא מפספס אפילו ערב שבת אחד. הידיעה שמישהו חושב עליי ואכפת לו ממני, החזיקה אותי במעמקים הכי נמוכים של החיים."

המנהל מיהר להתקשר לאותו מורה: "שמעת מה מוישי אומר? בזכות הטלפון שלך הוא קם מההריסות ובנה משפחה! אני נדהם מההתמדה להתקשר אליו מדי שבוע בלחץ של ערב שבת."

הגיע תורו של המורה להיות מופתע: "ככה מוישי סיפר?! אני בהלם. הוא מעולם לא ענה לי לטלפון. אני מתקשר אליו שנים והוא לא מרים. אני ממשך לחייג בעקשנות מדי שבוע, כמו אל הקיר מולי. כנראה שאנשים שונים ממה שהם נראים..."

שמעתי מהשליח הרה"ח שבתי סלבוטיצקי: מוישי היה תלמיד שהוגדר כ"פרא אדם". הוא לא ישב על המקום יותר משתי דקות וכל הכיתה סבלה מנוכחותו. המורה ניסה להכיל אותו, אבל המנהל סבר שמוישי הוא חסר תקנה. מוישי נזרק מהמוסד החינוכי אל הרחוב.

חלפו שנים רבות, המנהל נכנס לבית הכנסת להתפלל שחרית וראה אדם ירא שמיים מתפלל בכוונה ונשאר אחרי התפילה ללמוד בריכוז. הפנים נראו לו מוכרות. "סלח לי", פנה המנהל, "אתה מוישי? התלמיד שהוצאתי מבית הספר? אני לא מאמין מה נהיה ממך. איך הגעת לאן שהגעת?"

"האמת היא שעברתי גלגולים רבים, עליות וירידות, אבל חזרתי בזכות המחנך של הכיתה לפני שנזרקתי.